

Anarhistička biblioteka

Anti-Copyright

Razmatranja i ocene o Trećoj internacionali

Ángel Pestaña

Ángel Pestaña

Razmatranja i ocene o Trećoj internacionali

1922

Prevod: Dragana Žarevac i Radivoj Nikolić. Izvor prevoda: Laslo Sekelj (ur): *Revolucija nije partijska stvar*, Filip Višnjić; Beograd, 1987. Naslov originala: Ángel Pestaña, *Consideraciones y Juicios acerca de la tercera internacional*, Barcelona, 1922; prevedeno prema izdanju: Colección Lee y Discute, Madrid, 1970.

anarhisticka-biblioteka.net

1922

gu pobediti - protiv onih istih kojima je poverio javne poslove? U takvim okolnostima, naša pomoć i saradnja mogu mu biti od velike koristi.

Između Ruske revolucije i proletarijata svih zemalja posreduje Komunistička partija i mi, za sada, nemamo drugog načina da dođemo do tog revolucionarnog naroda nego u dogovoru sa tom istom partijom.

Pošto su nam poznati njeni nedostaci, njeni stavovi i namere, mi smo u povoljnim uslovima da se borimo protiv nje, a svaki ustupak koji joj iščupamo biće prepreka manje na putu koji revolucija treba da pređe. Jasno je da ako se nađe drugi način da dođemo u dodir sa revolucionarnim narodom, apstrahujući Treću internacionalu, onda bi moja razmatranja izgubila veliki deo valjanosti i ponovo bi bila podložna reviziji, pa bismo mogli da izaberemo drugi način, već prema prilikama.

U svakom slučaju, smatramo da pre nego što iziđemo iz Treće internacionale, treba da obezbedimo naš kontakt sa ruskim narodom.

Ako ga prepustimo njegovim vlastitim mogućnostima u borbi protiv evropskog kapitalizma - koji želi da izbriše svaki trag revolucije iz straha od prenošenja - i u borbi sa svojim vlastitim vlastodršcima, onda će biti pobeđen, nema sumnje, a revolucija u Evropi kasnije nekoliko godina više nego inače.

Razmišljajte, proučavajte, jer svi mi treba da odlučimo, drugovi i prijatelji, kakvo će biti naše držanje ubuduće. Ali i ne zaboravite da je revolucionarnoj Rusiji potrebna vaša pomoć da bi ostvarila svoje snove o pravdi i slobodi.

Barselona, u zatvoru, marta 1922.

(Drugi deo Izveštaja podnetog Nacionalnom komitetu Nacionalne konfederacije rada)

Po ruskom kalendaru Oktobarska, a po našem Novembarska revolucija, izvedena 1917. godine u Rusiji, dovela je na vlast Komunističku partiju, predajući joj upravljanje državom rođenom u revoluciji.

Ruska komunistička partija - poznatija u celom svetu kao boljševizam ili boljševizam (upotrebljavaju se oba naziva, mada više ovaj drugi) nije postojala kao takva pre Novembarske revolucije.

Boljševici - ili ruski komunisti - bili su frakcija u Ruskoj socijaldemokratskoj partiji, koja se ni po čemu nije razlikovala od Nemačke socijaldemokratske partije, ni po svojoj ideologiji ni po svom učenju. Druga frakcija Ruske socijaldemokratske partije bili su menjševici. Te dve reči - „menjševik” i „boljševik” - nemaju drugog značenja na našem jeziku nego „član većine” i „član manjine”, to jest partijska desnica i levica.

Današnji boljševici ili većinski komunisti, revolucionarna frakcija Ruske socijalističke partije, bili su menjševici, manjina, do 1907. godine, kada su dobili većinu na jednom glasanju na kongresu, održanom u to vreme u Helsinforsu, o partijskoj taktici. Od tada su menjševici, manjina, postali boljševici ili većina, a oni koji su do tada bili većina, tj. reformisti, zauzeli su mesto koje su njihovi protivnici upraznili.

To što su oni koji su se do navedenog kongresa nazivali boljševicima prešli na mesto svojih partijskih kolega, ali i protivnika kada je reč o pravcu kretanja prema socijalizmu, i obratno, nije narušilo slogu između dveju frakcija, niti ih je bitno razdvojilo, već je jedino izmenilo generalnu liniju partije u izrazito revolucionarnom smislu, ne sarađujući sa buržoazijom i posvećujući se više nepomirljivoj i nemilosrdnoj kritici.

Pa čak i kada se to moglo očekivati, nije došlo do rascepa u krilu Ruske socijalističke partije. Mada je boljševička frakcija, na čelu sa Lenjinom, nametnula svoj revolucionarni kriterijum i usmeravala i rukovodila partijom, u njoj su se zadržali sloga i jedinstvo akcije

i propagande. To traje do marta 1917, tj. do prvog perioda revolucije. Jasno je da govoreći o jedinstvu partije, mislimo na stvarno jedinstvo, na njenu celinu kao političkog organizma, pa i u pogledu opštih ideja i principa, dok se neslaganje javlja jedino u taktici.

Međutim, borba u partiji, uprkos prividnom jedinstvu, dostigla je neslućene krajnosti, ne toliko zbog doktrinarnih i teorijskih neslaganja koliko zbog zapovedničkog i samozivog karaktera vođa koji su rukovodili svakom od grupa. A što jedinstvo nije raskinuto, duguje se ne toliko dobroj volji svake frakcije i njihovim upravljačkim elementima koliko zajedničkoj opasnosti koja ih je pritiskala, carističkoj tiraniji.

Ono što je unutrašnji samodržački i prinudni karakter delio i razdvajao, ujedinjavala je spoljašna opasnost koja je sve podjednako pritiskala. Živeći i boreći se u tajnosti, izvan svakog zakona i s one strane zakonitosti, izloženi stalnoj opasnosti od hapšenja i proterivanja u Sibir, često su morali da pružaju uzajamnu pomoć, a to je ono što je održavalo taj privid jedinstva.

Revolucija je to srušila. Pošto je probijena i razrušena brana tiranije, izlile se i razlile njene vode i nestalo pretećeg mača nad glavama, boljševici i menjševici su se razdvojili i svako je nastavio svojim puteni u skladu sa kriterijumom i stremljenjem svoga vođe. Međutim, to razdvajanje nije izmenilo naziv koji je svaka frakcija nosila do tada. Svaka grupa se bori da nametne svoj program, svoje gledište, ali su i dalje ostali boljševici i menjševici.

Ono što bismo mogli da nazovemo pupčanom vrpcom koja ih je spajala, potpuno je presekao državni udar (ne revolucija, mada svet misli drukčije) od 11. novembra 1917. Rascep, koji se do tada mogao smatrati privremenim (toliko puta su se partije ili grupe delile i ponovo spajale), postao je konačan za boljševike i menjševike. Pobeđeni i surovo proganjani od svojih bivših partijskih drugova, menjševici su nestajali ili su se postepeno stapali sa njima srodnim političkim elementima, dok su boljševici, koji su osvojili vlast i rukovodili i usmeravali revoluciju, obrazovali partiju, pa otud i

še ljubazno, upute mu se reč-dve da se odobrovolji, pa se zatim pozdravlja tapšući ga po ramenu, a misleći u sebi: „Jadni mladić, vrlo dobar, vrlo simpatičan, ali nije bogzna šta!” I osmeh sažaljenja pojavi se na usnama onoga koji za sebe smatra da je važniji.

Takođe nije potrebno da se ponašamo kao ljudi koji pretenduju da su pametni, jer, na kraju, oni koji tako rade, obično padaju u istu glupost za koju misle da je vide kod drugih.

U Moskvu moramo da idemo onakvi kakvi smo, i pod tim uslovom treba da budemo primljeni.

Ako se držimo čvrsto svojih principa, zar bi neko mogao posumnjati da takvo držanje neće izvršiti koristan uticaj na RSI? A svaki uticaj koji bi se odrazio na tu organizaciju, odraziće se, sa svoje strane, na revoluciju.

Po nužnom zakonu koji niko i ništa ne može mimoići, Ruska komunistička partija teži da postane partija poretka, partija koja vlada, vladajuća partija. Pa čak da je socijalista taj ko vlada, čak i da dopustimo da je osvojio vlast da bi je docnije ukinuo, to jest kada se radnik navikne na novi život i kad bude imao jasne pojmove koji će mu omogućiti da isključi državu, i čak da se ta evolucija neće ostvariti drukčije nego vremenom - naša veza i odnos sa Trećom internacionalom mogu da posluže da je ubrzaju i da, osim toga, spreče da socijalistička država ne poprими mane i poroke buržoaskih država i da kad pomislimo da je odumrla, ne vidimo da se učvrstila i zavlada kao tiranin.

Ta opasnost - koja je latentna i može da postane opšta, ako već nije - mora da bude neutralizovana uticajem drugih organizacija, a u tom slučaju niko nije bolji od radničkih organizacija drugih zemalja.

Danas se ruski radnik nalazi u borbi sa kapitalističkim sistemom i dok se s njim bori, dopušta da ga njegovi vlastodršci organizuju i da mu naređuju onako kako smatraju da je za njih povoljnije. Da bi mogao da pazi šta se dešava na granici, nije mogao da prati šta se dešava u unutrašnjosti zemlje. Ali ko nam kaže da neće morati ponovo da se bori - kad se budu uverili spoljni napadači da ne mo-

bismo se naklonili do zemlje u znak pokorenja kao preobraćeni ljudi.

Ako ćemo da primamo zdravo za gotovo, a ne da diskutujemo, ako ćemo da slušamo, a ne i da postavljamo pitanja, ako ćemo da pođemo tamo kao na vlastito krštenje da bismo uživali u slavi vere, a ne kao ličnosti koje razmišljaju - ko će da vam prizna da ste u pravu?

Ako se ne budemo usuđivali da se s razlogom suprotstavimo ni da kažemo koju reč kada nam se nešto kaže ili predlaže, ako budemo drhtali pred žrecima kao što su u starom Rimu drhtali robovi pred tiranima, ako odemo u Moskvu i tamo se pred onima koji upravljaju sudbinom te zemlje budemo ponašali kao oni stari radnici, oronuli od rada a moralno mrtvi za čovečanstvo, ili kao oni koji ne izgovore ni reči, i kojima se zaveže jezik i drhte im kolena kad se nađu pred buržujem da nešto traže, pa im ruke izgledaju kao da su naglo klonule i da ih jedva obuzdavaju da ne dodirnu kapu za pozdrav, i spuštaju pogled, i ne usuđuju se da pogledaju u lice onome koji živi od njihovog znoja i koji uživa u toj eksploataciji, ili kao oni koji, posle velikih napora, uspeavaju da izlože svoje zahteve kroz jednosložne izraze, jer nisu bili u stanju da iz jednog daha izgovore celu rečenicu - ako tako budemo pošli u Rusiju, onda ste vi, bez sumnje, u pravu. Međutim, ne treba da na taj način pođemo u Moskvu. Ne treba da nas predstavljaju kao roba, kao čoveka pred krštenje, kao oronulog radnika. Priznavanje inteligencije tih ljudi, njihovo uvažavanje kao prijatelja i učitelja (nekih, a ne svih), diskutovanje kao sa jednakim, učenje prema onome što nam govore, ali i učeći ih onome što ne znaju - da, prihvatam sve to, smatram da je nužno, a ako ne budemo tako radili, neće vredeti ni da se naprežemo i prelazimo tolike kilometre koji nas dele, ni da tražimo njihovu vezu i društvo.

Međutim, jedno ne isključuje drugo. I čak mi izgleda da je to bolje. Čovek se ceni po onome koliko vredi i kako sebe ceni, po onome koliko drži do sebe. Manje važno lice, ili ono koje se smatra takvim, ili ono koje je predstavljeno takvim, obično se sasluša, manje ili vi-

njihovo uključivanje u svet ideja pod imenom Ruske komunističke partije.

Pošto smo upoznali, kroz sumarno iznete podatke, poreklo i razvoj boljševika do njihovog preobražaja u komunističku partiju, navedimo sada, mada takođe sažeto, podatke o Trećoj internacionali.

Kada su već došli na vlast, ruski komunisti su živeli opsednuti jednom fiksnom idejom: revolucijom u Nemačkoj - tom neostva-renom nadom, hiljadu puta priznatom težnjom. Sovjetizovana Nemačka! To je njihova najproizvoljnija iluzija. Da bi to postigli, posvetili su tome više napora nego organizovanju privrednog života revolucionarne Rusije. Ali nemački narod nije umeo ili nije hteo da ih shvati.

Umorni od pokušaja i nastojanja da postignu svoj cilj, uvereni da vreme prolazi a da u Nemačkoj ne izbija revolucija, dok se Rusija iscrpljuje u jalovim eksperimentima sa državnim komunizmom, oni su prešli na iznalaženje sredstva koje bi ih dovelo u dodir sa svetskim proletarijatom, da bi ovaj, utičući presudno na politiku svojih zemalja, primorao vlade da priznaju vladu Sovjeta, čime bi se istovremeno omogućilo ruskim komunistima da učvrste svoju vlast i slome obruč ognja i gladi kojim se htelo držati ih u blokadi. A kako im se diplomatskim putem nije priznavalo pravo zaraćene strane, hteli su da ga dobiju na društvenom planu.

Ali, kako postići to priznanje? Bilo je jasno da ruska revolucija izaziva snažnu simpatiju kod proletarijata celog sveta. Istina je i to da je blokada Rusije - jednodušno odobrena od svih evropskih sila - održavana s neizmernom upornošću. Međutim, uprkos tako oštrim merama i opsadi, boljševici su znali da je proleterski svet polagao u Rusiju svoje nade i uzdanja. Kao vešti i iskusni političari, ruski vlastodršci su znali da će duhovna klima biti za njih povoljna ako budu hteli da iskoriste te simpatije. Glavno je bilo pronaći odgovarajuće sredstvo, organ koji bi održavao raspoloženje radničke klase.

Znali su takođe da blokada - čiji propagatori tek mnogo kasnije dolaze do ubeđenja da je njena namena beskorisna - nije uspela da pokrene jedan deo proletarijata, onaj koji se politički nalazio

u njihovim redovima; naime, mislimo na socijaldemokrate u svim srednjoevropskim zemljama, a naročito na one koji se s njima (boljševicima) nisu sasvim slagali. Taj deo proletarijata branio je i hvalio revoluciju; ono što nije hteo da prihvati, bili su metodi boljševičke diktature. Poznavaoći takvog stanja iz Moskve odlučili su da prirede iznenađenje. Vični zapletima koji se postižu političkom veštinom i smicalicama, nisu hteli da propuste priliku. Što je vreme više odmicalo - mislili su oni - biće im teže da nametnu svoje metode i teorije. Osim toga, sve im je bilo naklonjeno. Njihovom uspehu doprinosila je čak i glupost evropskih vlada koje su ih držale u izolaciji.

Korišćenje simpatija koje je revolucija zračila na radničku klasu i podsticanje ogorčenja koje je ova sve više osećala prema svojim vladama zbog blokade i kampanje protiv Rusije, to je bilo njihovo polazište; jačanje, na neki način, tih osećanja i njihovo pogodno usmeravanje, to je trebalo da bude rezultat. A kako se već u Evropi pročulo da bi Druga internacionala trebalo da preuzme tu obavezu, jer joj je, kao prirodnom predstavniku radničke klase, pripadala dužnost da organizuje borbu za odbranu revolucije, boljševici su izbliza osetili opasnost da neće moći da postignu ono što su hteli. Znali su da Druga internacionala, bolje rečeno, oni elementi koji su njom upravljali, nisu prihvatili ruske komunističke teorije, i ne samo da ih nisu prihvatili, nego ih je jedan od njih - Kaucki, istaknuta figura u društvenoj nauci - žestoko pobijao, i to bez predaha i odmora. I tako, i da je Druga internacionala preuzela inicijativu i posredovala između radništva i Ruske komunističke partije, ova poslednja bi, umesto da rukovodi, možda bila vođena, a to je stanje na koje ona nije pristajala.

Suočena s tom opasnošću, Ruska komunistička partija brzo je delovala, i početkom 1918, koristeći se svojim radio-stanicama, objavila je ideju o sazivanju internacionalnog kongresa socijalističkih snaga i o organizovanju otpora kapitalističkom sistemu. S druge strane, ne zaustavljajući se da razmotre ishod, boljševici su objavili da je Druga internacionala prezrena i umrla još prvih dana avgusta

Prema tome, naša samostalnost da diskutujemo o onome što se tiče društvene borbe u Španiji, naša sloboda da primenimo odluke donete u Moskvi, uz prethodnu diskusiju, na način koji smatramo najpogodnijim, treba da bude uslov sine qua non našeg ostajanja u Revolucionarnoj sindikalnoj internacionali.

Ostaje još poslednje pitanje, za mene najvažnije. Zbog njega smatram da treba da ostanemo u RSI sve dok naši principi ne budu okrnjeni i ako nas budu trpeli zbog njih, što je prilično neverovatno. Međutim, nećemo biti mi koji raskidamo, osim ako nam ne postave teške uslove.

Ruski proletarijat je izveo revoluciju i stvorio, manje ili više, dobre institucije, a osim toga u borbi je protiv svetskog kapitalizma, pa mu se moramo što više približiti u toj borbi, moramo mu priložiti svoju toplinu, svu svoju energiju, da se stopimo, da on i mi postanemo jedno, da bi se on osećao zaštićenim, potpomognutim i podržanim, neka zna da ga pomažu, podržavaju i ohrabruju njegova braća u nevolji, oni koji su imali otadžbinu jedino zato da bi je natopili svojom krvlju, dok su drugi ubirali plodove, oni koji su trpeli i još trpe glad i žeđ za pravdom i koji se pitaju kako bi mogli da dođu do njega da mu prenesu svoja osećanja, da učestvuju sa nama u istim stremljenjima, da mu kažemo da smo s njim i lakše nego posredstvom Treće internacionale!

Verujem da je danas to jedini, najefikasniji i brz način da se približimo svojoj braći, ruskim revolucionarima.

Međutim, vi biste mi rekli: „Ako Treća internacionala brani principe i ideje koji su suprotni principima i idejama revolucije, onda se borimo protiv revolucije ako pomažemo Treću internacionalu.” To je delimično tačno.

I te kako biste bili u pravu ako bismo pošli u Moskvu verujući u svetu Diktaturu i ako bismo izložili svoje stražnjice da se šibaju radi oslobođenja nove marksističke Dulčineje od uroka*, ako bismo na sve što nam se kaže i predlaže odgovarali odobravanjem i ako bismo ponavljali da je Alah Bog, a Muhamed njegov Prorok, ako

slobodan? Kakve li iluzije! Pa onda, kako bismo mogli da pomirimo našu želju da radimo za slobodu i našu pripadnost jednoj ropskoj organizaciji? Da li ćemo pogaziti naše ideje, naš rad, celokupnu našu prošlost - neiscrpn i izvor uzvišenih podviga - da li ćemo sve to baciti pod noge onome koji čak ne poznaje političku situaciju u ovoj zemlji ni uslove u kojima se borimo? Izgleda mi tako smešno da se tim bavim, da se čak osmehujem dok ovo pišem. Pa ipak, stvarnost mi govori da postoje takvi koji se usuđuju da sve to izbrišu, da bi metanisali pred novom crkvom. Neka to i rade. Oni koji se ponižavaju i koji metanišu, izvesno je da ništa nisu učinili, ili možda vrlo malo, da ta prošlost gigantskih i uzvišenih borbi bude obogaćena nekom slavnom stranicom više.

Samostalnost naše organizacije moramo da branimo kao što vučica brani vučiče: kandžama, zubima, svim svojim snagama, jer ako je izgubimo, ako nam je otmu, ako nam je oduzmu, bilo bi kao da smo izgubili oruđe kojim treba da iskusimo svoju individualnu slobodu.

Zašto da se ne pristane na popuštanje pošto smo o tome prodiskutovali sa Revolucionarnom sindikalnom internacionalom? Zašto da ne? Društvena koegzistencija nije, na kraju krajeva, ništa drugo do niz kompromisa koje sklapaju oni koji moraju da žive u stalnim odnosima; a ako danas to još nije, teži se da delimično bude, bolje rečeno - treba da bude. Ali neka nam se ne naturaju zakoni, neka nas se ne primorava da se pokoravamo nečemu za što se nije stiglo ni da nas se pita. Ne znam da li će moji drugovi, pripadnici Nacionalne konfederacije rada, to prihvatiti; ali ja, od sada, odlučno kažem da neću.

I tako, kao kad prihvatimo bilo kakav kompromis, pa moramo da idemo do kraja da bismo ga ispunili, isto tako, verujem, treba da prihvatimo jedino one koje je moguće ispuniti i čija je primena u skladu sa potrebama naše društvene borbe.

Hoćemo da se integrišemo sa kolektivom jednakih; nećemo nikad ići tamo gde bi nas smatrali robovima.

1914. Osim toga, rekli su da je sazivanje tog kongresa ne samo želja da se bratski otvoreno i srdačno susretne celokupna revolucionarna porodica, već da se ide još dalje, da su njene aspiracije usmerene ka višem cilju: organizovanju međunarodnog udruženja koje bi primilo u svoja nedra, kao majka puna osećanja i ljubavi, one koji bi se gnušali na izdaju Druge internacionale 1914. godine.

Udarac je bio pravovremen i majstorski. Stav usvojen na početku rata, koji nije odgovarao onome što se uvek obećavalo, to jest da se podigne ustanak, umesto da se trpi evropski rat, a i neodlučnost prema Ruskoj revoluciji, koju nije branila od prvog trenutka, što je bila njena dužnost, duboko su podrli temelje Druge internacionale, tako da se teturala kao pijanac. Moskva ju je dotukla time što je predložila da organizuje novu međunarodnu asocijaciju, izostavljajući Drugu internacionalu. Jedino je još ostalo da se sahrani. Delo je dokrajčila žučnost Kauckog, najistaknutijeg čoveka Druge internacionale, koji se nemilosrdno borio protiv Moskve.

Kada je upućen poziv Ruske komunističke partije radnicima sveta - iako je to neposrednije poziv onima koji su organizovani u političkim socijalističkim partijama i sindikalnim organizacijama - ostalo je jedino da se vidi kako će biti prihvaćen i, u slučaju da bude prihvaćen, kolike i kakve će snage to biti. Moskva je poverovala da je poziv široko primljen, više zbog one simpatije o kojoj smo već govorili i koja se svakim danom sve više širila nego zbog samih njegovih principa. Bilo je potrebno sačekati neko vreme da bi se saznao ishod, što je Ruska komunistička partija i učinila.

Preko ruskih agenata koje su komunisti imali u nekim zemljama Evrope, znali su za ogroman uspeh koji je postigao saziv kongresa. Znali su takođe da strane delegacije neće biti brojne, jer su se teškoće putovanja tako umnožavale kao hleb i ribe iz biblijske priče, ali su u svojim zamislima ipak mogli da računaju sa jednodušnom podrškom svetskog proletarijata. Moskvi nije bilo potrebno više; uspeh je obilato pogodio cilj koji su bili postavili, a izobilna žetva daće svoje plodove: rođena je Treća internacionala. Jedino je ostalo

da joj se da ime i da se upiše u spisak živih, a za to će biti zadužen kongres, bilo da je malo ili mnogo delegacija koje će prisustvovati.

Zaista, kada je došao trenutak da se prozovu prisutni, videlo se da su mnogi odsutni, ali u moralnom smislu mnogi su bili sa nama. Bugarska, Engleska, Severna Amerika i Švajcarska odazvale su se na poziv, direktno ova poslednja, a indirektno ostale tri.

Međutim, pošto su ožalili prinudna odsustva, prisutni su se sastali, savetovali, diskutovali i složili se da je Treća internacionala osnovana, izjavljujući - kao platformu svoga budućeg delovanja - da je apsolutno nepomirljiva sa svojom imenjakinjom, Drugom internacionalom; ni sa njom ni sa ljudima koji su je predstavljali ne žele da imaju nikakav kontakt. Štaviše: uveravali su da će svaka revolucionarna organizacija, sve dok bude revolucionarna i bez obzira na učenje i doktrinu, biti rado primljena u njeno krilo.

Kada su se završila savetovanja i doneti ovi zaključci, saopšteni su svim zemljama, a onda je izbilo oduševljenje koje je dotle bilo obuzdano u proleterskim grudima, pa je put za Rusiju mogao da se poredi sa putem koji je vodio u Rim u prvim vekovima hrišćanstva. Neki lično, neki u mislima, pa čak i oni koji su, kao mi, bili pomalo sumnjičavi prema prihvatanju svih metoda ruskih komunisti, upravili smo na Rusiju svoj sanjarski pogled. Večite lualice za idealom, tražili smo u svojim zamislima onaj koji bi izgledao kao plodna obećana zemlja.

Revolucionarna porodica mogla je da se smatra srećnom, jer je imala očinski dom u kojem bi sva deca našla toplo i ugodno utočište. Čemu tražiti više? Bratski zagrljaj drugova i osmeh revolucije pozivali su nas uz razumljivo insistiranje. Kako ne izići u susret njihovim podsticajnim obećanjima?

Moskva je bila nova sveta zemlja. Neoslobođene mase ponovo su okrenule svoje korake na Istok, verujući da će tamo naći, verujući da će otkriti princip pravde koji će ih izbaviti svakog ropstva.

Osim toga, nametala se potreba da se organizuje nova borba. Zatvorena u ogromnom sarkofagu, koji je, iako tako velik, ne manje zagušljiv, u stalnoj smrtnoj opasnosti, Rusija je zahtevala pomoć

Taj komitet, koji bi imao neslužbene nadležnosti, ali u svemu postavljen od Moskve, bio bi zadužen da informiše RSI o tome da li se izvršavaju ili ne izvršavaju zapovesti i naređenja. Dakle, poverenje RSI neće dobiti komitet nacionalne konfederacije rada svake zemlje, nego taj neslužbeni komitet, koji se sastoji od bezuslovno poslušnih individua.

Raditi u nekom konfederalnom komitetu i biti svestan da si nadgledan, špijuniran, proganjan, i to ne od policije kapitalističkog režima niti od delegacije koju šalju sindikati koji su vam ukazali poverenje, nego od „straže komunista” - izgleda mi to tako odvratno da mi dođe muka da se bavim time.

Poverenje sindikata dato je Nacionalnom komitetu Nacionalne konfederacije rada, a njemu treba da se ukaže i poverenje Komiteta RSI. Neosporno je da ako ovaj veruje da Komitet Nacionalne konfederacije ne ispunjava ono što je dogovoreno, onda to treba i da kaže, ali direktno samom tom Komitetu, a ako ovaj ne reaguje, onda direktno sindikatima, a ovi će da isprave nedostatke na koje bi se ukazalo.

S obzirom na to, ako Komitet Nacionalne konfederacije rada imenuje iz svoga sastava ili izvan svoga sastava, ali uvek iz organizacije, dva ili tri lica da se ona sporazumevaju s Moskvom, onda će to biti njegova i nadležnost, a za sve što ta lica budu uradila, odgovara on, mada ja smatram da Komitet Nacionalne konfederacije treba da bira iz svoga sastava komisiju ili samo jedno lice za međunarodne veze. Osećam da sam pomalo krut što se toga tiče, pa neka nikog ne uvrede moje reči koje nemaju drugog značaja osim iskrenosti, ali ta vrsta politike koju Moskva želi naturiti organizacijama pokazuje se kao odvratna, a zaslužuje prezir lica koje bi prihvatilo tako nisku ulogu.

Možemo li zanemariti našu samostalnost u Revolucionarnoj sindikalnoj internacionali? Ne možemo nikako! Ako zanemarimo samostalnost naše konfederacije, onda time zanemarujemo i samu našu slobodu. U zatvoru niko nije slobodan. Može biti da mu se dala mogućnost da provede manje časova u ćeliji ili u grupi, ali da li je

Dolazi zatim okolnost, koju takođe ne smemo zanemariti, koja se odnosi na naš statut.

Konfederacija je federalistička po suštini, a ako jednog dana prestane da bude federalistička, onda to znači da je bila prestala istovremeno i kao Konfederacija.

Naše prisustvo u Trećoj internacionali ne treba ništa da menja u tom smislu. Za nas je to neprikosnoveno.

Centralizam koji Moskva propagira i natura, treba da ostane izvan naše organizacije.

Odbacujemo takođe predlog da Komitet Treće internacionale učestvuje u imenovanju drugova koji bi uređivali našu štampu, jer se osećamo dovoljno sposobnim da ih sami odredimo. Taj novi oblik cenzure izgleda nam tako mrzak, pa i više nego cenzura koju nam ponekad nameću naši večiti protivnici.

Želimo široku slobodu da bismo iznosili svoja shvatanja, jer ako joj nedostaju stilski ukrasi, obiluje zato istinama koje krvare.

Cenzura koju nam naturaju naši protivnici, iako nije pravedna, ponekad se može opravdati oštrinom napada koje im upućujemo. Međutim, kakvo se opravdanje može naći u korist cenzure koju sprovode naši drugovi i saveznici?

Slazemo se da naša štampa objavljuje sva službena saopštenja, dokumente, obaveštenja i napise koje bi poslala Treća internacionala, ali da uz obavezu da ih objavljuje ide i sloboda da ih kritikuje kada odstupaju od odluka međunarodnih radničkih kongresa, ili kada krše samostalnost sindikalne organizacije neke zemlje, ili kada vode politiku u korist bilo koje partije.

Ne nalazimo dovoljno oštru reč da izrazimo svoje protivljenje nameri da se obrazuje komitet čiji bi članovi bili naimenovani od komunističke partije svake zemlje, u dogovoru sa sindikalnim komitetom, a da to imenovanje zatim potvrdi Komitet „Revolucionarne sindikalne internacionale”, čija funkcija treba da bude neposredno kontrolisanje rada Nacionalnog komiteta Nacionalne konfederacije rada (CNT).

od svoje braće. Dođite, govorila nam je, vidite šta sam ja već uradila, šta je revolucija postigla, a zatim: pomozite mi da raskinem ovaj обруč od bajoneta i ćutanja koji me mori i ubija. Dođite, dođite svi - govorila nam je Treća internacionala - svi spadate tu i svi ćete biti lepo primljeni!

Međutim, iako su ti pozivi bili izraz teškoća i nespokojstva, uskoro se videlo da tu ne spadamo svi.

Treća internacionala je više bila političko oruđe jedne određene i vladajuće partije nego direktna posledica svih težnji koje obuzimaju veliku proletersku porodicu. Da bi se ušlo u nju, trebalo je poviti se, skupiti se, zatvoriti se u uske granice dogme i partije, a onaj ko se ne bi sagnuo, ne bi ušao.¹

Predostrožni prema riziku, ruski komunisti su rešili da malo više podignu vrata da bi svi ušli, a da ih ponovo spuste kad već budu unutra. Međutim, mnogi nisu naseli na tu diverziju, pa su rešili da se udalje od Treće internacionale.

Razdvojili su je, i tako su sindikalne organizacije, koje se nisu smatrale dovoljno zaštićenim u Trećoj internacionali zbog njenog preterano dogmatskog i pristrasnog karaktera, takođe mogle da se nađu pod okriljem Ruske komunističke partije, pa je rođena Revolucionarna sindikalna internacionala.

U Izveštaju koji sam podneo Komitetu Nacionalne konfederacije rada, dao sam prilično opširan i neuvijen rezime svih peripetija koje su se događale i prepreka na koje se naišlo da bi se izvršio zadatak osnivanja Revolucionarne sindikalne internacionale.

Kada sam bio određen da na Drugom kongresu Treće internacionale predstavljam Špansku konfederaciju, niko od nas nije znao - čak ni političke ni sindikalne organizacije koje su već bile prišle Trećoj internacionali - da njen Izvršni komitet misli da stvori posebnu organizaciju u kojoj bi se našle sindikalne organizacije. Međutim, možemo da tvrdimo da su već imali tu nameru, koju su saopštili u poslednjem trenutku, tek kada je Kongres bio otvoren. Čemu to

¹ To je aluzija na 21 uslov za prijem u Treću internacionalu.

skrivanje? Nemojte me to pitati. Takvo ili slično skrivanje, čak i kad su razmatrana neka druga pitanja, viđao sam i posmatrao često za vreme svog boravka u Rusiji. Sve se radi u tajnosti, gotovo uvek se šapće na uvo, pa čak i pomoću ugovorenih znakova i šifri, gledanja krišom i sa značenjem, a sve to dobija izgled karbonarske ili masonske zavere; kao da se konspiriše, kao da je javni i društveni život stalna konspiracija. Da vidimo - zašto ne bi bilo praktičnije da se istovremeno sa sazivanjem Kongresa objavila i namera o konstituisanju Sindikalne internacionale? Ta objava bi omogućila da svaki delegat dođe u Moskvu sa kriterijumom i mišljenjem svoje organizacije. Valjda se to nije želelo. Uprkos tome, što se mene tiče, već sam znao stav moje organizacije, a to je bilo dovoljno.

Već u Moskvi, u razgovoru sa drugovima rukovodiocima Treće internacionale, shvatio sam koliko smo se prevarili na Kongresu u Madridu kada smo pristupili toj organizaciji. U Trećoj internacionali mogle su da se nađu jedino socijalističke političke partije, ali ni one ne sve, nego jedva neke. Kakav bi, onda, bio naš položaj u njoj? Odustajanje. Mi bismo morali da odustanemo od dalje pripadnosti, bez obzira na simpatiju koju bismo osećali prema revolucionarnoj Rusiji. To je bio moj prvi utisak, koji se kasnije delimično izmenio.

Kada sam razgovarao sa Lozovskim - predstavnikom Ruske generalne konfederacije rada, predsednikom njenog Izvršnog komiteta - ovaj mi je rekao da je postojao predlog da se organizuje, u prijateljstvu i u dobrim odnosima, ali potpuno nezavisno od Treće internacionale, asocijacija revolucionarnih sindikata, stvarno revolucionarnih, koji bi i dalje vodili klasnu borbu bez ikakve saradnje sa buržoazijom, pa sam ja popravio prvi utisak i pomislio da bismo, bez mrlje na našem političkom liku i ne kršeći principe, mogli da nastavimo veze sa moskovskom internacionalom, pa, prema tome, i veze sa ruskim narodom. Međutim, ubrzo sam se uverio da sam se opet prevario. Sva moja divna maštanja padala su, jedno po jedno, uvela i mrtva, baš kao latice ruža kad im ponestane sokova u stablu. Zatrovana slatkim nadanjima, stvarnost će ih srušiti sve do poslednjeg ostatka koji bi mogao od njih preostati. Reči su uvek

nešto stariji i ima znatno blistaviju istoriju od komunizma rođenog u palati Smoljni, novembra 1917.

Čitava jedna prošlost beskrajnih žrtvovanja i žrtava, čiji broj ide na hiljade, daje vrednost komunizmu za koji se mi borimo i koji volimo i nosimo u svojim srcima.

Takođe, nismo naučili da volimo komunizam iz pozicija neke, ma kakve vlasti; naša ljubav je rasla u žestini oluja i natapana je suzama mnogih očiju. Zatvor, progon, robija, učinili su od nas neumorne ljubitelje tog komunizma.

Njemu posvećujemo svu svoju ljubav, zbog njega trpimo sva nasilja koja sprovodi vlast nad nama; u njemu vidimo kraj ljudskoj bedi i patnji; da bismo ga bolje spoznali, učili smo, istraživali, analizirali, otimali mnoge časove od odmora, od spavanja i od veselja. Kako ne biti komunista posle toliko nemira? Međutim, naš komunizam - koji se ponosi što je izazvao pažnju čuvenih svetskih mislilaca, što je pustio korenje po svim katedrama gde se gaji misao a da niko nije mogao poreći osnove njegove argumentacije - ne treba niti može da se meša sa komunizmom koji je nedavno izišao iz moskovskih aparata.

Mi smo slobodarski komunisti, ljubitelji komunizma, jer on znači kraj ili bar smanjenje, u velikoj meri, fiziološke bede koju trpimo mi, većito obespravljena klasa. Komunisti smo jer on predstavlja oslobođenje ljudskog bića od životinjske gladi i bede, jer je on pret hodnik potpunog oslobođenja.

Gnušamo se kasarnskog komunizma; odbacujemo takvu jednakost koja se meri, koja se naređuje, koja se određuje; odbacujemo je zato što dovodi čoveka do najvećeg poniženja, potpune raspuštenosti njegovih čula, do njihovog razaranja, pretvarajući ga u jedan šraf više na malom društvenom zupčaniku.

Dakle, ne želimo, pošto smo komunisti, da nas brkaju s novopečenim komunistima, pa zato sa nama treba da uđu u Treću internacionalu i naši slobodarski komunistički principi i ništa ne treba da ispravljamo u odluci donetoj na Kongresu u „Teatro de la Comedia” u Madridu.

je velika, snažna je kao što su velike bitke koje danas mora da vodi proletarijat na putu svog potpunog oslobođenja.

Da, uključićemo se definitivno u široki pokret o kojem snuju tvorci svih društvenih bogatstava protiv parazita koji žive na njihov račun. Mi, španski radnici, niti hoćemo niti možemo da ostanemo po strani od te velike struje, mi želimo da se napijemo njenih lekovitih voda, ali... mi takođe želimo da se uključimo uz potpunu slobodu akcije i mišljenja. Svako tutorstvo bilo bi za nas kobno; jedino verujemo da je potreban savet, upozorenje, prijateljsko prigovaranje koje bi nam pomoglo u trenucima utučenosti ili u časovima odlučujućih bitaka. Svako drugo mešanje izgledalo bi uvek kao napad na našu ličnu slobodu, a to unapred odbacujemo.

Smatramo, dakle, da je došao trenutak da postavimo pitanje u konkretnom vidu: „Mora li Nacionalna konfederacija rada i dalje da pripada Trećoj internacionali, potčinjavajući se njenoj politici, ili da se u potpunosti drži odluke Kongresa u, Teatro de la Comedia, da zadrži slobodu akcije i da radimo onako kako se veruje da je najbolje?”²

Odgovor se ne nalazi, za mnoge, u sumnjama. Pošto sam napisao ono što sam napisao, imaće se utisak da moram da posavetujem naše povlačenje. Ipak, ne. Po mom mišljenju, trebalo bi da ostanemo u Trećoj internacionali; međutim..., i tu je ono najteže, to moje mišljenje vezano je za razne okolnosti koje treba da ozbiljno proučimo.

Prva i glavna okolnost čije zapostavljanje bi nas bacilo u stanje u kojem se gubi poverenje, to je naša ideologija. I mi smo takođe komunisti. A nismo to od juče. Prilično smo veći komunisti od moskovskih komunista. Naš komunizam se ne drži - kao onaj pomodni komunizam u koji se oblači ceo svet kao u kakvu kabanicu ili odeo egzotičnog kroja - blage topline jajeta iz kojeg se izlegao. On je

² Izgleda nam da je potrebno upozoriti da je ova brošura bila napisana u junu 1921, i to u vreme kada još nije bila pozvana proleterska vlada revolucionarne Rusije da pregovara sa buržoaskim vladama. Opasnost za revoluciju, na koju smo ukazivali, dobila je svoj najjači izraz u vezi sa Trećom internacionalom; ako ova ostane u Moskvi, onda nemamo šta tražiti u njoj.

slatke, mada se posle pokažu varljivim, ali činjenice se nikad ne daju sakriti, javljaju se onakvima kakve jesu.

Čim je počela diskusija o tome kako, kada i na koji način ćemo postupiti da bi se postiglo da Revolucionarna sindikalna internacionala postane stvarnost i da odlučno uđe u kolo borbe, shvatio sam da se moja maštanja neće ostvariti.

Svima vama je poznat čuveni dokumenat, kažem čuveni ne zato što bi stvarno imao nekakvu vrednost kao istorijska stvar, nego zato što se o njemu diskutovalo, što nije zaslužio, u stvari, da se gubi vreme oko te diskusije; ja sam odmah uvideo - bez obzira na taj dokumenat - da je jalovo naše nastojanje, osetivši kuda žele da nas povedu.

Izjava Lozovskog: „... da je postojao predlog da se organizuje, u prijateljstvu i dobrim odnosima, ali potpuno nezavisno od Treće internacionale” - izgledala mi je kao lakrdija. Svaki predlog koji smo podneli mi - koji stvarno želimo istinsku nezavisnost Revolucionarne sindikalne internacionale u odnosu na Treću internacionalu - izazivao je njihovu prikrivenu, nevidljivu, ali i čvrstu i odlučnu opoziciju. A kada smo navodili - u svoju korist i u odbrani neke naše stvari - da smo učinili ustupke onima koji su nam se suprotstavljali da bi nam oni, sa svoje strane, učinili neke ustupke zauzvrat, uvek i stalno smo dobijali isti odgovor: „Ne možemo da to dopustimo, potreba odbrane revolucije ne dozvoljava to.” A kad bismo uspešli da kroz diskusiju dokažemo da naši predlozi više nego njihovi koriste revoluciji u njenim odnosima sa evropskim proletarijatom, odgovarali bi nam da još nismo razumeli revoluciju. Naime, u toku diskusije mogao sam se uveriti, pa i jasno dokazati, da ne samo Revolucionarna sindikalna internacionala ne bi bila autonomna u okviru Treće internacionale već da ni mi, koji smo sačinjavali organizaciono jezgro, od prvog trenutka nismo bili samostalni. Ali kako potvrditi tu očiglednost, ne sebi - jer ja sam već bio potpuno uveren - nego drugima? Da li će mi slučajnost ili dovrtljivost pomoći da zastava razuma zaleprša, pobednički i odlučno, ispred onih koji me osporavaju. Trebalo je sačekati.

Pošto se izgubila svaka nada da bi RSI bila potpuno samostalna organizacija u okviru Treće internacionale, nastojao sam da ispitam koji su bili motivi zbog kojih su se protivili. Kakve bi razloge mogla navesti ova druga strana da ne bi trpela autonomiju one prve od trenutka kada smo dobrovoljno pristali da jedan član Izvršnog komiteta uđe u drugu, i obratno, da bi se zadržali dobri odnosi i prijateljstvo između tih organizacija? Ako je delegat Treće internacionale obavezno i član Izvršnog komiteta RSI, zašto bi se protivili da bude autonomna u svemu ostalom? Pošto je prihvaćeno ovo saučestvovanje u njihovom delovanju, šta se protivilo da se RSI ponaša u skladu sa sopstvenim nahođenjem i da ne pristane na tutorstvo nijednog drugog organa? Odgovor na takva pitanja bilo je nužno tražiti izvan kruga u kojem se razvijala naša akcija, jer je odbijanje svakog ustupka bilo nametnuto spolja.

Diskusije koje smo do tada imali u Organizacionoj komisiji RSI, razjasnile su mi donekle kakvo je trebalo da bude ponašnje da bi se postigao rezultat koji sam bio zamislio, ali ipak nedovoljno da bih mogao da delujem sasvim sigurno.

Produžetak tih diskusija i njihovi oskudni rezultati poklapali su se vremenski sa sastancima koje je u drugoj polovini jula održavao Izvršni komitet Treće internacionale. Pošto sam ja predstavljao Nacionalnu konfederaciju rada, uzeo sam učešća u radu oba tela: u Organizacionoj komisiji RSI i u Izvršnom komitetu Treće internacionale, što mi nije dalo prilike da aktivno učestvujem u rešavanju u oba organa. To udvajanje funkcija, kao i to da nisam mogao prisustvovati ni jednom sastanku na koje smo bili pozivani, razjasnilo mi je ono što ranije nisam mogao da shvatim.

Isti ljudi koji su nametali svoj kriterijum Trećoj internacionali, određivali su ono što je trebalo da se naknadno usvoji u RSI. Ono što mi je izgledalo kao raščlanjavanje, razlučivanje različitih sitnih razlika, kao razdvajanje funkcija od kojih svaka ima svoj poseban i tačno određen zadatak, nije bilo ništa drugo nego vešt politički manevar da bi se bolje poslužilo interesima gazde. Samostalnost, pravo na predlaganje - za koje je izgledalo da je dato RSI - bili su

isključivo na državu rođenu u revoluciji u Rusiji, jer počev od Lenjina pa do poslednjeg čistog teoretičara marksizma, svi govore da žele jedino osvojiti državu da bi je ukinuli; zato kažem „od početka”, konkretizujući jedino ono što se odnosi na Rusiju, jer kad je reč o drugim državama, ne bih rekao „od početka”, već „oduvek”.

Komunistička partija bila je dosledna svom učenju i ako joj se može nešto prigovoriti, onda to nije prevara ni izdaja, nego nešto sasvim suprotno; može joj se više nego prigovoriti da je žrtvovala ceo jedan narod i čovečanstvo surovoj nepopustljivosti svojih principa.

Suzbijajmo političku i ekonomsku organizaciju koju su uspostavili u Rusiji rukovodioci Komunističke partije, ali i zadržimo za te iste ljude sve naše lično poštovanje, jer ako nisu svi, mnogi su, verujemo, iskreni. Pogrešili su, to je tačno, ali su iskreni. Uvek smo voleli da izrazimo priznanje čestitom protivniku, a ovom prilikom - pogotovo što su daleko od nas da bi se branili - ne bismo hteli da sami sebe demantujemo. Osim toga, ne verujemo da je potrebno nekoga psovati ili vređati kad ga već moramo pobijati na idejnom polju.

Pošto je dokazano da se toliko grešilo, ponavljam, od prijatelja i protivnika Ruske revolucije, pošto se pokazalo da je revolucija pošla putem stvaranja takvog društvenog stanja u kojem će čovek postići najveću sigurnost u životu što se tiče pravde i blagostanja - a da je ta zamisao izneverena jednim delom da bi se sačuvali interesi jedne partije, toliko neprikosnoveni interesi koliko se hoće, ali uvek mnogo manje nego što su interesi jednog naroda, a moglo bi se reći i čovečanstva - iznećemo teškoće koje se najneposrednije tiču nas, španske radničke klase, a to je i svrha ovih redova.

Neobično je važan ishod ove rasprave od koje zavisi naše konačno uključjenje u međunarodnu borbu i akcije, a čemu može da doprinese polet naše slavne Nacionalne konfederacije, polet koji je velik, možda veći nego u stranim moćnim organizacijama koje već godinama normalno funkcionišu, a naša ideološka sprema, iako ni-

ja mislim da je trebalo postupiti. Međutim, pošto je potrebno da pokažem kakve su veze između Komunističke partije, Treće internacionale i Ruske revolucije - u vezi sa odlukom koju bi mogla da donese Konfederacija (CNT) o tome da li bi ostala u krilu „Crvene sindikalne internacionale”, ili jasnije, u krilu Treće internacionale - morao sam da dokažem da se Komunistička partija drži principa suprotnih onima za koje se zalagala i objavila prvog trenutka Revolucije.

Kada se utvrdi to razmimoilaženje, ostalo će biti jednostavnije. Već na početku dokazujem da je Treća internacionala produženje Komunističke partije, pa će se shvatiti da Treća internacionala ne predstavlja, pred svetskim proletarijatom, duh Revolucije, a iz toga sledi: ako Nacionalna konfederacija rada (CNT) prihvati ono što joj nameće Treća internacionala, onda ona ide protiv onoga što tako odlučno kaže da brani; to jest, ide protiv Revolucije. I ne postoji drugi zaključak s tim u vezi.

Da bih predupredio podozrenja i nesporazume koji bi mogli iskrnuti, a koji bi nas, gotovo sigurno, doveli do krajnje žustrih i ni po čemu korisnih polemika za stvar koju branimo, takođe izjavljujem da, time kako je postupila, Revolucija je bila verna principima koje svaka revolucija nosi u sebi, bila je verna idealima koji je čine plodonosnom, oslobodilačkim elementima koji žive u njoj, povlačeći za sobom narode na žrtvovanje za svoje postojanje.

I Komunistička partija - kada je nametnula svoje organizacione metode i ideologiju - bila je takođe verna i dosledna marksističkim principima koji čine čitavu njenu doktrinu. Nema, dakle, prevare a još manje izdaje, kako bi mogli da pomisle neki moji čitaoci, što se tiče pravaca, suštinski oprečnih, koje su sledile i dalje slede Ruska revolucija i Komunistička partija.

Postoje samo dva suprotna shvatanja, koja se od početka nisu nikad pomirila i, štaviše, nikad se neće pomiriti: shvatanje čoveka kao potpunog gospodara svoje ličnosti i shvatanje države kao potpunog gospodara nad čovekom od kako se rodi pa sve do smrti. Primetićete da kažem „od početka”, a kad tako kažem, mislim

ono površinsko, samo fasada, kulisa; što se tiče onoga unutrašnjeg, onoga što je stvarno, u delu i u autorima, ostaje i dalje u senci, skriveno. Ja sam se onda uverio da je RSI bila produžetak Treće internacionale, a ne samostalna sindikalna organizacija.

Pa kako se objašnjava, reći ćete vi, pošto su ista lica koja nameću direktive Trećoj internacionali i RSI, da postoji lice iz svakog odgovarajućeg komiteta koje ulazi u drugi komitet? Ako je ista glava koja misli i za jednu i za drugu organizaciju, onda je nepotrebna takva predostrožnost, opravdana jedino iz straha od eventualnog skretanja. Tako izgleda prividno, ali nemojte nikad da sudite o ponašanju ruskih komunista prema spoljašnjem izgledu. To će vas obmanuti devedeset i devet puta od stotinu.

Organizacija Ruske komunističke partije nije dovoljno izučavana. Kad se izuči, naći će se objašnjenje za ono što se sada ne može objasniti.

Svaka komisija ili komitet - naimenovan da vrši funkciju za koju Politički komitet Partije bude smatrao da je važna - ima pored sebe, iza sebe, kao senku, po jednog partijskog čoveka od poverenja. Nije važno da komisija ili komitet budu takođe od poverenja; mada su takvi, Čovek od partijskog poverenja ispituje, istražuje, proverava rad onih koji su naimenovani i podnosi izveštaj, zasebno i odvojeno, Izvršnom komitetu Partije da ga ovaj prouči i uporedi sa izveštajem koji mu je podnela komisija ili komitet. Ako bude razlika, gotovo uvek se za razmatranje uzima izveštaj čoveka od poverenja, ukoliko ne odudara od opštih interesa Partije, jer Komitet uvek želi da ih drži zaštićenim. A dešava se čudan slučaj: lice danas naimenovano kao Čovek od poverenja da nadgleda druge koji izvršavaju određenu ulogu, sutradan, naimenovano sa ostalima za drugu ulogu, biće nadgledano od lica koje je ono nadgledalo juče. A ako izuzmemo ograničen broj lica koja su po svom položaju i zato što se, pored toga, tako postavljaju, oslobođena tako odvratne procedure, videćete organizaciju u kojoj je većito nepoverenje glavni zadatak. I ta nemoralnost je tako usvojena da se od mnogih komsomolaca tražilo da potkažu roditelje koji nisu komunisti. Time je sve rečeno.

Sada će vam biti lakše da shvatite zašto, i pored toga što ista lica nameću svoj kriterijum Trećoj internacionali i RSI, postoji i po jedan član svakog komiteta koji je istovremeno i član drugog komiteta; takvo lice je Čovek od poverenja. Oni koji su u ime Ruske generalne konfederacije rada ušli u Izvršni komitet RSI, dobijali su zvanične direktive o ponašanju koje su se morale poštovati; drugi su ih dobijali poluzvanično, pa ako ih ne bi izvršavali, oni prvi su o tome obavestavani i prinudili bi ove druge na odgovarajuću ispravku.

Moja opažanja najzad su me dovela do zaključka da su Komunistička partija, Treća internacionala i još u povelju Revolucionarna sindikalna internacionala bile jedna te ista stvar. Nešto kao hrišćansko sveto trojstvo: otac, sin i duh sveti, tri lica u samo jednom istinitom bogu. Ruska komunistička partija, Treća internacionala i Revolucionarna sindikalna internacionala su tri različita lica i samo jedan jedini kriterijum: boljševička politika.

Dokaz da liniju tih triju organa nameće Politički komitet Komunističke partije može da se vidi čak i bez analize metoda kojim se rukovodi svaki od njih, samo posmatranjem i poznavanjem ljudi koji rukovode i discipline koju partija nalaže svojim članovima. A treba da se zna, radi upotpunjavanja dokaza, da Politički komitet Ruske komunističke partije - koji je u stvari istinski mozak partije, koji određuje liniju koja se mora slediti - nije isto što i njen Izvršni komitet. Njega imenuje Sveruski kongres Komunističke partije radi sprovođenja odluka i rešenja Kongresa i partije, a ovaj Izvršni komitet, sa svoje strane, imenuje Politički komitet, koji je zadužen da određuje kako, na koji način i u kom pravcu treba usmeriti odluke i rešenja Sveruskog komunističkog kongresa. I tako je Politički komitet - kako god se gledalo - onaj koji upravlja celokupnom politikom Ruske komunističke partije. Rečeno jasno i glasno, to je prava oligarhija.

U tom Komitetu su Zinovjev, predsednik Treće internacionale i Lenjinov Čovek od apsolutnog poverenja, nešto kao druga ličnost, ali ne duhovno već groteskno, i Radek, tadašnji sekretar Treće in-

koji su doprineli pobedi revolucije, ali uskraćujući je već zbačenim tiranima.

Kad je došla na vlast, Komunistička partija je donela dekret po kojem onaj ko ne misli kao komunist - ali komunist shodno njenom shvatanju komunizma - nema pravo ni da misli.

Uzalud su njeni dojučerašnji revolucionarni prijatelji zahtevali pravo misli, osvojeno krvlju njihovih vatrenih pristalica a drugova; odgovor je bio uvek isti: ako ne mislite kao mi, onda ste kontrarevolucionari. Istina je da ste juče bili naši saveznici; međutim, ako ne mislite kao mi, onda to više niste. A u ime revolucije, najstrožije vam zabranjujemo da napišete ili iznosite ono što mislite. Kada budemo završili sa kontrarevolucijom, onda ćemo vam dati pravo da iznesete svoje misli.

Ali, pa i mi ćemo se boriti protiv kontrarevolucije i pomoći vam u vašem delu - odgovorili su im.

Nemoguće je prihvatiti vašu ponudu! Ipak, kad nam budete bili potrebni, poslaćemo vas na front da puškom branite revoluciju. Ako budete odbili da pođete, pohapsićemo vas i streljati. Ruska revolucija je objavila - u vrlo dobrom smislu - da ceo ruski proletarijat, ako ne želi da ga proglašaju izdajnikom, mora da brani revoluciju rečju, perom i, ako je potrebno na kraju, puškom u ruci.

Ruska komunistička partija uskratila je ruskom proletarijatu to sveto pravo koje je on dobio u revoluciji i nije mu dozvolila ni da piše ni govori, dok je, istovremeno, zahtevala da ide na front i da pogine za revoluciju.

Ako mi dokažu da je ono što je primenila revolucija i ono što je naredila Komunistička partija istovetno i da oboje ide ka istom cilju, priznaću da su Partija i Revolucija dve duše u jednom telu. I dok mi se to ne dokaže, dozvolite mi da me i dalje vode moje sumnje.

Pošto sam izneo i potvrdio svoj stav o tom pitanju, izneću i poslednju napomenu.

Nije mi namera da ovde dokazujem da li je u Rusiji trebalo postupiti ovako ili onako; to i nije cilj koji je potreban u ovome radu, jer ću u sledećim, opširnijim radovima poricati ili potvrđivati kako

ni oko čega, mi ćemo se pobrinuti za sve. A onoga ko se ne bude hteo podržati za dobro revolucije, silom ćemo primorati.”

Ako mi neko od privrženih pristalica sovjetske vlade dokaže da to što je uradila Ruska komunistička partija nije protivno istinskom komunizmu koji je počela da uvodi revolucija, verovaću i potvrditi da su Ruska komunistička partija i Ruska revolucija jedna te ista stvar. U Rusiji danas ne postoji komunizam; osim ako se pod tim podrazumeva eksproprijacija svih dobara, kako prirodnih tako i onih koja proizvodi država. U Rusiji postoji samo jedan jedini vlasnik - poslodavac, buržuj ili gazda - a to je država, i mnogo miliona najamnika, počev od visokog intelektualca do čobanina ili radnika koji čisti ulice. Država kupuje od radnika ono što on proizvodi, a plaća mu, za njegov rad, ne onoliko koliko bi bilo potrebno za zadovoljenje njegovih potreba, nego onoliko koliko je utvrđeno za takav njegov rad. Zatim država prodaje radniku, sada kao potrošaču, ono što je ranije kupila od njega kao proizvođača, ali po ceni za koju bude smatrala da odgovara njenim interesima, dočim radniku ne ostaje ništa drugo osim da se pomiri sa tim stanjem, jer nema gde da se snabde osim jedino u državnim radnjama. Dakle, komunizma ni od korova. Istina je da se dobra nalaze u zajednici, ali imaju jednog gazdu: državu. U kapitalističkom sistemu, u kojem mi živimo, dobra imaju mnogo vlasnika. U sistemu koji u Rusiji nazivaju komunističkim, postoji samo jedan. To je jedina razlika, razlika koja se odnosi na vlasništvo nad tim dobrima, ali ne i na način proizvodnje i raspodele, u čemu se nalazi i smisao komunizma.

Što se tiče ovoga drugog, Ruska komunistička partija i Ruska revolucija takođe nisu išle paralelnim linijama, jer bi inače jednog dana mogle da se stope. Linije kojima su išle, bile su dijametralno suprotne: dok je partija išla u jednom smeru, revolucija je išla u drugom. Prema tome, nisu jedna te ista stvar, naime, ne idu zajedno.

Uzmimo i treći, poslednji primer.

Revolucija je raspršila mrak u Rusiji u kojem ju je vekovima držala dinastija Romanov. Proglasila je najveću slobodu misli za sve one

ternacionale, jedan od istaknutijih ljudi ruskog komunizma, koji je prvi na listi za ulazak u Politički komitet čim bude upražnjeno mesto.

I tako je Zinovjev izvestilac o predmetu „Nužnost postojanja komunističkih partija” a Lenjin o „Politici koju te partije treba da slede”. Radek je izvestilac o temi koja se tiče sindikata, jer on neće učiniti nikakav ustupak sindikalizmu, a pruža više garantija partiji nego iko drugi (i ovde ponavljam ono što sam naveo u Izveštaju: „... da Radek shvata sindikat kao transmisiju partije”, a ne kao organ sa vlastitom inicijativom što se tiče strana u borbi). Logično bi bilo da izvestilac o pitanju sindikata bude Lozovski ili Tomski; međutim, ni jednom ni drugom ne može se poveriti neka misija a da se iza njih ne postavi partijski Čovek od poverenja. A takvi su samopregorni, poverljivi, provereni komunisti, kako se to kaže među njima, ali koji su ipak u drugom redu, pa su se zato sindikalni poslovi morali predati u ruke jačeg čoveka, a taj nije mogao biti ni Tomski ni Lozovski, već je za to bio Radek. Ona dvojica su i dalje bili članovi Izvršnog komiteta Ruske generalne konfederacije rada, jedan sekretar a drugi predsednik, pa bi, prema zdravom rasuđivanju, trebalo njima prepustiti obradu teme; međutim, to se nije slagalo sa partijskim apsolutnim poverenjem, jer iako Lozovski - koji gaji ambicije da napreduje - služi partiji iznad svega, njegov stalni kontakt sa sindikatima mogao bi donekle da omekša njegovu partijsku revnost, a Tomski, zbog svoga neoanarhističkog porekla, ne pruža traženo apsolutno poverenje.

Drugi detalj koji nam potvrđuje ono što govorim, vidimo u smenjivanju Radeka sa položaja sekretara Treće internacionale. U Izveštaju navodim takođe da je Radek - kada se diskutovalo da li Oto Rile (Otto Rihle), delegat Nemačke komunističke radničke partije (KAPD), i Paul Levi, delegat Nemačke komunističke partije (KPD) treba da budu primljeni pod istim uslovima na zasedanje Kongresa - glasao protiv prijema Ota Rilea pod istim uslovima kao i Paula Levija, iako je na jednom zasedanju Izvršnog komiteta Ruske komunističke partije bilo odlučeno, iz političkih interesa, da Oto

Rile bude primljen kao i Paul Levi, pa je time Radek prekršio partijsku disciplinu. Dakle, taj postupak je Radeka koštao smenjivanja sa položaja sekretara Treće internacionale i udaljavanja iz Moskve. Određen je za člana Izvanredne komisije koja bi se obrazovala u Poljskoj ako bi boljševici dobili rat.

Treba da kažemo da Radek, po savesti, nije mogao postupiti drukčije. Svi znate, ili bar bi trebalo da se setite, da je posle potpisivanja Brest-Litovskog mira između Rusije i Nemačke, Radek otišao u Berlin kao sovjetski diplomatski poslanik. U Moskvi se mislilo da će revolucija u Nemačkoj biti sopstveni spas, pa se pokušalo da se ona podstakne, a Radek je imao taj zadatak. Već je bio u Berlinu kada je uvideo kolebanje Nezavisnih socijalista kada je trebalo podići ustanak, pa je prišao i davao podsticaje grupi „Spartakus“, koja je posle ubistva Libknehta i Roze Luksemburg postala Komunistička partija Nemačke (KPD), čiji je član bio Radek u vreme o kojem govorimo. Ima li, dakle, išta prirodnije nego da Radek glasa za svoju partiju koju je stvorio u Nemačkoj? Da nije postupio tako i glasao protiv - makar prekršio obavezu prema drugoj partiji čiji je bio član, prema ruskoj, - ne bi li to bilo za njega pitanje savesti? Pa i da se prihvati da je Radekov glas uspeo da pokvari ishod koji je očekivao Izvršni komitet Ruske komunističke partije, još bi se to moglo ispraviti i primentiti disciplinske mere. Međutim, pošto nije bilo tako, jer su samo četiri lica glasala protiv odluke Moskve, među njima Radek, a svi ostali glasali smo za, kako onda opravdati tako strog ukor? Da li zato što politika partije nije uvažena? Zato što je jedan član partije pomislio da samo jednog momenta raspolaže svojom voljom. Kako se može očekivati da se prizna samostalnost svim licima kad se istovremeno ne priznaje ni licima koja, na kraju krajeva, predstavljaju manju opasnost?

Po odluci Izvršnog komiteta Ruske komunističke partije i odluci Komiteta Treće internacionale, Oto Rileu je dozvoljeno da učestvuje u radu Kongresa sa istim pravima kao i svi ostali delegati. Međutim, Oto Rile nije učestvovao u donošenju odluka. Zašto? Paul Levi je kad je saznao da je odlučeno da Rile učestvuje, zapretio da

ljaju isti organizacioni sistem. Naime, oba sistema polaze od istog čina - revolucije - ali čim razbiju ljusku da bi se izlegli, izgledaju kao jarebići: svaki ide svojim pravcem.

Narod je izveo revoluciju, pa je proglasio - čim su zbačeni vekovna carska tiranija i surovo i svirepo plemstvo - pravo svih na sve. Zemlja, fabrike, radionice, kuće, obuća, ukratko, sve što služi za proizvodnju i što je proizvedeno, pripadalo je podjednako svima. Muškarci i žene, deca i starci, sposobni i nesposobni za rad, svi oni imali su pravo da uživaju zajednička dobra, doprinoseći zauzvrat - kako se ona ne bi iscrpla - u meri u kojoj to njihove snage i sposobnosti dopuštaju, ostvarenju komunizma.

Komunistička partija - čije su puške još vrele od bitaka i kojoj je dato počasno, najviše i najistaknutije mesto - kada se osetila snažnom i uverenom u svoje snage, proglasila je neki novi komunizam. Kazala je narodu: „Vi ne umete da organizujete život; vrlo je naivan taj vaš komunizam; komunizam koji ja osnivam praktičniji je i učiniće vas srećnijim. Možda ta sreća nije bliska, ali revolucija zahteva žrtvovanje. Sreća je na kraju. Prema tome: zemlja, fabrike, radionice, kuće, odeća, obuća, sve što služi za proizvodnju i svo što se proizvodi, postaje svojina države; a vi ne biste umeli raspolagati tolikim bogatstvima.

Država će organizovati rad u svim njegovim granama i u svim njegovim vidovima. Država će organizovati raspodelu, počev od igle koja je potrebna ženi u kući pa do najvećih i najmoćnijih izvora proizvodnje koje poseduje naša zemlja. Od ovog trenutka, država je jedini vlasnik, jedini poslodavac, jedini buržuj koji postoji u Rusiji, a vi ćete, svi, bez izuzetka, raditi za njega. Ona će vam plaćati najamninu koju dogovorno utvrdimo, a ako se ne dogovorimo, plaćaće se onako kako ona utvrdi; ona će vam prodavati proizvode koji su vam potrebni po ceni za koju smatra da treba da ih vama proda, uzimajući, što je prirodno, višak dobiti za podmirenje svojih potreba; ona će vam omogućiti obrazovanje, lekare, lekove, komunikacije, transport, sve ono što bi poslužilo - posle hrane i fizioloških potreba - da vam život učini prijatnijim. Ne morate se brinuti

Jadnog li čovečanstva koje tako površno rasuđuje i tako nesmotreno zaključuje!

Na nesreću, Ruska revolucija je, za sve, išla tim putem. Da li je Ruska komunistička partija izbila na čelo? Udri po Ruskoj komunističkoj partiji! Odvajanje partije od revolucije i istraživanje njenih posebnih vidova, njenih osnovnih ideja, njenih principa i smernica, zatražilo bi da se razmišlja, a to nije moguće. Lakše je obuhvatiti ih zajedno, pa ih braniti ili napadati kao da je reč o jednoj te istoj stvari. Žučna kritika ili odbrana nisu se razlikovale. Polazile su od istog stanovišta, a zaključak, uz neznatnu razliku, morao je biti istovetan.

Mi nećemo ići tim putem. Dokazaćemo kao bitno da su Ruska revolucija i Komunistička partija dijametralno suprotne po svojim principima, stavovima i ciljevima. Stavljajući se iznad svakog lažnog zaključka, nama će jasno, nedvosmisleno i konkretno biti dokazano ono što tvrdimo.

Čim je počela ulična borba i dok još nije završena ta epizoda, Ruska revolucija je proglasila i ostvarila podruštvljenje sredstava za proizvodnju, zemlje, fabrika, radionica, kuća; sve ono što bi služilo za materijalno održavanje pojedinca i zajednice bilo je podruštvljeno.

Tek što je pustila narod da uredi i normalizuje ekonomski život, oslanjajući se na hiljade ljudi koji su se dobrovoljno i slepo stavili u njenu službu - verujući da je najiskrenija politička partija od svih koje su učestvovala u tako grandioznom događaju - ali i računajući na više ili manje disciplinovanu vojnu organizaciju koja joj je odana, Komunistička partija je naredila nacionalizaciju sredstava za proizvodnju. Zemlja, fabrike, radionice, kuće, sve što je moglo da služi za ekonomski život naroda, nije više pripadalo zajednici, svima, narodu, već je postalo posebno i neotuđivo pravo države.

Revolucija je podruštvila, Komunistička partija je nacionalizovala. Ako je ona prva podruštvila, a ova druga nacionalizovala, da li su onda išle istom linijom? Kad se bude rodio profesor matematike sposoban da dokaže da dva i tri nisu pet, onda ću verovati da su „podruštvljeno” i „nacionalizovano” jedna te ista stvar, da predstav-

će se vratiti u Berlin i da neće učestvovati, pa ipak je ostao, a Oto Rile je morao da ode. Zašto? To nisam mogao da dokučim. Ipak, to podudaranje činjenica objašnjava nam šta je Ruska komunistička partija mislila o Kongresu Treće internacionale.

U prethodnim razgovorima između Ota Rilea i Izvršnog komiteta Treće internacionale, Radek se odlučno protivio da Rile bude primljen, a kada je Rile naveo da je nad Izvršnim komitetom Plenum, a nad njim Kongres, Radek mu je žustro odgovorio „da on drži Kongres u džepu”.

I na kraju, ako ne bi bili dovoljni dokazi koje sam izneo da su i Treća internacionala i Revolucionarna sindikalna internacionala oruđe u službi Ruske komunističke partije i njene politike, ostaje još da vidimo držanje Tomskog kada sam ja predložio da Organizacioni komitet RSI izglasa jednu deklaraciju u znak solidarnosti sa Italijanskom sindikalnom unijom.

Da li možete da ga zamislite kako moli da povučem svoj predlog i moje insistiranje na njemu, kako se podiže ceremonijalno i ozbiljno, pružajući ruku u visini ramena i objavljujući da u ime Ruske komunističke partije ne može da se prihvati taj predlog? Kakve veze tu ima Ruska komunistička partija? Zašto se opirati jednom revolucionarnom, ali korisnom predlogu, koji prvenstveno teži da razvije akciju koju je u to vreme vodio italijanski proletarijat?

Ako nijedna od te dve organizacije nije bila samostalna što se organizovanja tiče, onda su još manje mogle biti samostalne što se njihovih smernica i ponašanja tiče.

Već smo se osvrnuli, svakako vrlo letimično, na ulogu Političkog komiteta Ruske komunističke partije. Kako je poznata ta uloga i poznati ljudi koji u njemu deluju, a istovremeno deluju i u dvema organizacijama podređenim partiji, veoma će lako biti da pokažemo da taj komitet, u ime partije, izrađuje projekte i predloge koje one moraju da pravdaju i nameću radničkoj klasi celoga sveta. U radu Kongresa i u njegovim temama i tezama naći ćemo dokaz koji želimo.

Pre nego što je održan Kongres Treće internacionale, na jednom pripremnom sastanku, Politički komitet partije, posredstvom Komiteta Treće internacionale, dao nam je da pročitamo jedan manifest, uz predlog da ga potpišemo ako se slažemo s njim, kojim se pozivaju narodi Azije na Azijski kongres početkom septembra u Bakuu. Zašto i čemu sazivati taj kongres u Bakuu i početkom septembra? Bilo bi logičnije održati samo jedan kongres umesto dva i da se svi delegati sastanu u jednom gradu. Pa ipak, na to nije pristala Ruska komunistička partija. Kongres u Bakuu - na koji smo bili pozvani ako želimo - nije sazvan da bi se pomoglo azijskim narodima da zbace jaram belog čoveka; htelo se, i delimično uspelo, zaplašiti Veliku Britaniju. Bila je čifinska politika ono što se time postiglo, a mi smo svi svojim potpisom potvrdili taj čin, jedni jer nisu videli o čemu je reč, drugi jer je tako Komitet predlagao, a neki jer im je bilo svejedno. Htelo se pokazati Engleskoj da se njena bezbednost u Aziji nalazi u rukama Moskve. I zaista, pokazalo se da je Kongres u Bakuu bio uspešan. Međutim, čim je cilj postignut, azijski narodi prepušteni su svojoj vlastitoj sudbini. Engleska je shvatila opasnost i sovjetima je učinila ustupke, pa se tu nije ništa dogodilo.

Potom je došlo na red nacionalno pitanje. Da bi se doveo do kraja rad na dizanju azijskih naroda protiv metropola koje ih ugnjetavaju, potrebno je pomoći političke i nacionalističke partije koje gaje uspomenu na svoju slobodu i nezavisnost i koje rade da ih postignu. Ruskoj komunističkoj partiji odgovaralo bi da te partije budu jake i ofanzivne, jer osim toga što bi stvarale smetnje evropskim državama koje imaju kolonije u Aziji, to bi značilo i da se Rusiji pripisuju ti pokreti; a ako bi to moglo dovesti do priznavanja sovjetske vlade, kakve bi koristi to imalo za nas ostale radnike Evrope i sveta? U redu je ako bi bilo potrebno da Ruska komunistička partija izaziva neredu u Aziji i to čini, ali bi bilo zanimljivo znati da li Trećoj internacionali u tom slučaju odgovara da sprovodi istu politiku kao i Ruska komunistička partija. Delegati su dokazivali da ne odgovara, ali je ta politika nametnuta, jer da nije bila prihvaćena i preporučena od Treće internacionale, ne bi dobila takvu popularnost kao

kakva je veza između Komunističke partije (koja je ključ ove zagonetke) i Ruske revolucije. Želimo da znamo da li zaista Revolucija i Komunistička partija, koja se smatra za njenog vođu, predstavljaju istovetne principe i da li su njihove težnje toliko slične da se mogu zameniti bez ozbiljnije štete bilo za koju od njih.

Krajnje je osetljivo ovo pitanje koje ćemo sad razmatrati, pogotovo zato što smo za njega predvideli malo vremena, jer od saznanja o njemu zavisi šta ćemo moći kazati o Ruskoj revoluciji.

Mnogo se lutalo po tom Arijadninom lavirintu, po toj posudi bez dna prevratničkih Danaida, a da se nije nailazilo na čvrsto tle ili se otkriće prikrivalo; uporno se mozgalo sa svih strana, a može se reći da niko od onih koji su govorili ili pisali o toj stvari nije hteo ili nije znao da tačno odredi pitanje; vrlo malo ih se približilo ivici stvarnih činjenica. Moglo se tako ponašati iz neznanja ili računa, ali, bilo kako bilo, istina je da je tako bilo.

Kad su u pitanju interesi, oni su bili i još su isuviše moćni da ne bi strast mogla zaslepiti protivnike s obe strane, naterujući ih da pomešaju i sjedine neke stvari koje nikad ne bi smele da se pobrakuju i koje bi uvek morale da budu razdvojene.

Verujemo da se objašnjenje za tu zbrku može naći u lenosti uma i u večnom dulce far niente svojstvenom narodima i ljudima.

Ako je neki čovek učinio kakvo zlo delo - onda je on gad ili protuva. A ako je pre toga učinio deset dobrih dela? Zašto da se imaju u vidu? Trebalo bi ih porediti međusobno i utvrditi vrednost tih deset dobrih dela da bi se znalo da li predstavljaju veću vrednost nego što je šteta one rđave akcije i da bi se uzelo u obzir da, logično, ne može da bude osuđen. Ah, to poređenje zahteva umni napor, a ... svet nije za to. Da li nam nanosi štetu neka rđava radnja? (Kada se razmatra rđava ili dobra radnja, gotovo uvek se polazi više od ličnog nego od opšteg i zajedničkog interesa). Gad je onaj ko učini rđavu radnju! I obratno, ako nam ide u prilog, ko će posumnjati da je to rđava radnja? Eto, tako se razmišlja i tako se rasuđuje. Jednostavnije je i lakše, a, osim toga, ne tera nas na umovanje, pa se tu nalazi zbrka oko toga pitanja.

u okviru Treće internacionale, onda ne znam kako ga ubediti da greši.

I na kraju, izneću i poslednji argument za koji verujem da ga je potrebno istaći.

Kada se na preliminarnim organizacionim sastancima pred Kongres raspravljalo o broju glasova koji bi trebalo dodeliti svakoj zemlji, Španskoj konfederaciji dodeljeno je sedam glasova. Na poslednjem preliminarnom sastanku, pred sam Kongres, bilo je reči o eventualnom dolasku jednog delegata Španske komunističke partije. U vezi sa tom eventualnošću, pokrenuto je pitanje da li bih ja podelio sa španskim komunistima glasove koji su mi bili dodeljeni. Odgovorio sam da bih se pre nego što prihvatim takav predlog odrekao sedam glasova koji su mi bili dodeljeni, jer ne želim da budem tamo ni zbog nečije blagonaklonosti ni zavisian od volje drugoga, jer stav organizacije koju zastupam ne može biti posredovan nekom političkom partijom, pa makar ona bila komunistička.

Moje protestovanje nagnalo ih je da odustanu od takvog predloga, pa je raniji dogovor potvrđen; a ako komunistički delegat bude došao, učestvovao bi u radu Kongresa bez prava glasa.

Posle ovoga što sam rekao, verujem da je potpuno raspršena svaka sumnja u vezi sa hegemonijom Ruske komunističke partije nad ostalim organizacijama (Treća internacionala i Revolucionarna sindikalna internacionala). Bez obzira kako posmatrali stvari, ako snage i u jednoj i u drugoj organizaciji ne napuste liniju kojom sada idu i ako sve komunističke partije i sindikati budu slušali naređenja iz Moskve, onda bi oni - pre svega i mimo svakog drugog interesa - služili samo interesima Ruske komunističke partije, čija politika i namere onemogućuju svaku drugu politiku i druge namere. Ovo je definitivni zaključak, i pozivam onoga ko bi mogao da dokaže suprotno.

Pošto smo dokazali da su Ruska komunistička partija, Treća internacionala i Revolucionarna sindikalna internacionala jedno te isto, da je reč o rastavljanju na dvoje ili troje jednog istog organizma koji sledi jednu istu politiku, ostaje nam jedino da pokažemo

onda kad bi se htelo uveriti da će beli proletarijat pomoći žutom proletarijatu. U Moskvi su unapred znali da se neće dogoditi da se komunističke partije udruže sa nacionalističkim partijama; ali je tom odlukom zapretila Engleskoj, a to je i bila namera. Bilo bi smešno, na primer, videti u Italiji komuniste pod ruku sa D'Anuncijem (D'Annunzio) i fašistima, ili Kašena (Cachin) zajedno s Leonom Dodeom (Leon Daudet) u Francuskoj, ili u Španiji šefa komunističke partije, kad ga bude imala, zajedno sa Kamboom (Cambo), s onim koji nosi katalonsku kapu, kako gugutaju kao da su dve smušene i smešne gugutke! Ni komičar „Noy de Tona” ne bi mogao da izmisli nešto smešnije!

Zaista, bilo bi beskorisno i smešno da su socijalističke partije, i s njima sve sindikalne organizacije, doprinele da ožive te nacionalističke političke partije, koje okupljaju zastrašujuće mediokritete, a plus su otvoreno reakcionarne i konzervativne. Oslobođenje naroda koji pate ili posredovanje drugih naroda u njihovom političkom i društvenom razvoju vrlo je pravedno i vrlo humano; međutim ... da se time ne pripomaže da se na srušenom pijedestalu, s kojeg je svrgnuta jedna tiranija - protektorat ili kolonijalni status - izdigne druga: buržoaski i reakcionarni nacionalizam?

Sasvim je u redu da sovjetska vlada sprovodi takvu politiku ako joj je potrebna; ali zašto bismo je mi, na primer, sindikalisti i anarhisti Nacionalne konfederacije rada, preporučivali?

Mogli bismo navesti još mnogo razloga u odbranu naše teze, ali verujemo da je izlišno mučiti se oko tih pitanja, jer je dovoljan zdrav razum pa da se to objasni i dokaže.

Naša je namera bila da dokažemo kako je idejno vođstvo - ako se može govoriti o idejnosti u toj politici lukavog vrđanja i koristoljublja - podređeno potrebama Ruske komunističke partije. A ako bi i bilo sumnji, ako bi neko bio sumnjalica i nepoverljiviji nego drugi, pa nam ne bi verovao i doveo u sumnju naše tvrdnje, savetujemo mu da nam ne veruje, da smatra kao da nisu izrečene i kao da nisu napisane naše reči, pa da bez predrasuda, bez unapred stvorenog mišljenja, zanemarujući - ako je to moguće - sve što smo ranije

izneli o toj stvari, pročitajte teze ili teme, kako hoće da ih nazove, koje su podnete na II kongresu Treće internacionale, i da sam prosudi, i onda će videti da je tačno ono što smo tvrdili.

Naime, nismo se rukovodili praznom ambicijom da kritikujemo, već u prvom redu žarkom ljubavlju prema istini i pravdi. A da je svaki od onih koji su pisali o Rusiji i njenoj revoluciji pokušao to isto, možda ta zemlja ne bi dospela tamo kuda je dospela i svet bi dobio pozitivnije rezultate iz te revolucije. Sve je žrtvovano za interese partije ili za lične koristi ili simpatije! Trudio sam se, što sam više mogao, da izbegnem i jedno i drugo. A pošto nije posredi prazna ambicija, čitalac će verovatno primetiti da u mom pisanju nema ni žučnosti ni zle namere, mada bi to pisanje, koje treba da odražava suštinu našeg ubeđenja i onoga što osećamo, moglo da ostavlja trag gorčine i prevare; da se nismo kalili u okršajima oko socijalnih pitanja i da nismo prihvatili kao činjenicu da smo osetljivi na prilike, a da ove mogu da nas nadmašuju, ko zna kuda bi nas to odvelo! Retki su i tek s vremena na vreme naiđu uragani koji potresaju društveni život. Zar nije bolno kada se ne uspe zbog nekog uskog partijskog interesa?

Ali... ostavimo to pisanje, jer bi nas predaleko odvelo.

Zaključićemo ovim vidom pitanja o kojem raspravljamo, uz nekoliko reči koje će nam dovoljno objasniti namere i kolebljivost za koje je ruska politika nastojala da dobije našu preporuku kao delegata.

Prvo pitanje odnosi se na dokumenat koji mi je podnet poslednjih dana našeg boravka u Moskvi, a koji je razlog našeg odlaska pre nego što je izvršen zadatak koji smo sebi postavili. A kada je već reč o tom dokumentu, ispričaćemo slučaj o kojem nikada ne bismo govorili, jer nismo smatrali da je važan, da oko njega nije izbila preterana polemika u društvenim krugovima nekih evropskih država.

Svi delegati koji smo sačinjavali Organizacioni komitet RSI, trebalo je da se potpišemo na kopije pisma upućenog radnicima engleskog govornog područja, pozivajući ih da uzmu aktivnog učešća u

donošenju odluka buduće sindikalne konferencije. Bilo je dogovoreno da bude više kopija kako bi, kada ih potpiše, svaki delegat zadržao jednu kao dokumenat o našem radu. Bilo je posle podne kada su doneli da ih potpišemo. Pošto nije bilo sastanka toga poslepodneva, delegati su bili u svojim sobama ili u šetnji. Ja sam se nalazio u svojoj sobi zajedno sa Armandom Borgijem (Armando Borghi), iz Italijanske sindikalne unije, i Suhijem (A. Souchy), iz nemačkih sindikata.

Raspravljali smo o sindikalnim problemima kada je ušao momak koji radi u Ruskoj generalnoj konfederaciji rada i doneo kopije koje smo očekivali za potpis.

Mene je prvo pozvao; ustao sam i uzeo kopije da ih potpišem. Pročitao sam prvu kopiju i pošto sam bio saglasan sa postignutim dogovorom, a osim toga delegat iz Francuske bio je već potpisao sve kopije, potpisao sam prvu, a zatim i drugu kopiju, a kad sam nameravao da potpišem i treću. Suhi mi reče - on je uzeo drugu kopiju da je pročitao, jer je prvu čitao Borgi: „Jesi li pročitao ono što si upravo potpisao?” „Jesam - odgovorih - pročitao sam prvu kopiju i ona je u skladu sa dogovorenom odlukom.” „Ali ovo nije kopija pisma engleskim radnicima” - reče on. „Kako nije?” - upitah. I, zaista, nije bila. Bio sam užasn timer grubim podvalama. Među kopijama koje je trebalo da potpišemo, krišom su pokušali da nam podmetnu na potpis jedan dokument koji bi nas potpuno sputavao i potčinio liniji Komunističke partije (integralni dokument na francuskom i prevod na španskom objaviću u Zborniku).

Značaj dokumenta može se sažeti u nekoliko reči: imenovanje Vanrednog komiteta čije članove treba da predlože nacionalne sindikalne organizacije svih zemalja članica i da ih potvrde komunističke partije tih zemalja. Prava tog komiteta su neograničena. Nadzor nad radom komiteta imenovanog od sindikata vrši se na njihovom kongresu; usmeravanje ove organizacije vrši se prema planovima Moskve i, najzad, lokalni, regionalni ili nacionalni kongresi sazivaju se onda kada se smatra da je pogodno prema uputstvima iz Moskve. Ako i posle toga još neko veruje u samostalnost RSI